

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Навчально-науковий інститут екології
Кафедра екології та менеджменту довкілля

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

бакалавра

на тему

МОЖЛИВОСТІ ТА ТРЕНДИ ЕКОЛОГІЧНОГО ПРОСВІТНИЦТВА В УМОВАХ ВІЙНИ

Виконав: студент 4 курсу, групи ДЕ- 41
спеціальності : 101 «Екологія»

(шифр і назва напрямку підготовки, спеціальності)

ПІ автора _____ / Валерія ДМИТРЕНКО
(підпис) (ім'я та прізвище)

Керівник _____ / Ганна ТІТЕНКО
(підпис) (ім'я та прізвище)

Рецензент _____ / _____
(підпис) (ім'я та прізвище)

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри _____ / Андрій АЧАСОВ
(підпис) (ім'я та прізвище)

Нормоконтроль _____ / _____
(підпис) (ім'я та прізвище)

Секретар ЕК _____ / _____
(підпис) (ім'я та прізвище)

Харків – 2024 рік

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В. Н. КАРАЗІНА

Навчально-науковий інститут екології
Кафедра екології та менеджменту довкілля
Рівень вищої освіти (освітньо-кваліфікаційний рівень) бакалавр
Спеціальність 101 Екологія

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри

_____ / проф. Андрій АЧАСОВ
підпис ім'я та прізвище

“__” травня 2024 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ (ПРОЕКТ)

Дмитренко Валерії

(ім'я та прізвище)

1. Тема роботи Можливості та тренди екологічного просвітництва в умовах війни

Керівник роботи Ганна Тітенко, к. геогр. наук, доцент,
(ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по університету від “___” _____ 2024 року №___

2. Строк подання студентом роботи _____ 27 квітня 2024 р.

3. Перелік питань, які потрібно розробити

1. Провести аналіз наявних досліджень з теми екологічної освіти та просвітництва.
2. Проаналізувати ринок екологічної просвіти.
3. Вивчити ставлення різних соціальних категорій населення до екологічної просвіти
4. Розробити пропозиції та рекомендації для покращення екологічної просвіти за допомогою різних інструментів просвіти.

4. План роботи

№ з/п	Назви етапів роботи
1	Проаналізувати актуальні дослідження за темою екологічної освіти та просвітництва.
2	Аналіз ринку екологічної просвіти.
3	Дослідження ставлення різних соціальних категорій населення до екологічної освіти.
4	Розробка пропозицій та рекомендацій для покращення екологічної просвіти.

5. Дата видачі завдання _____ 05.2023 р.

Студент

_____ підпис

Валерія ДМИТРЕНКО

ім'я і прізвище

Керівник роботи

_____ підпис

доц. Ганна ТІТЕНКО

ім'я і прізвище

АНОТАЦІЯ

**МОЖЛИВОСТІ ТА ТРЕНДИ ЕКОЛОГІЧНОГО
ПРОСВІТНИЦТВА В УМОВАХ ВІЙНИ**

Валерія ДМИТРЕНКО

Кваліфікаційна робота «Можливості та тренди екологічного просвітництва в умовах війни» містить 46 сторінок, 3 розділи, 20 рисунків, 11 використаних джерел.

Екологічний стан в сучасній Україні безупинно погіршується через підвищення антропогенного навантаження на навколишнє природне середовище. Екологічна криза та антропогенне навантаження гальмують суспільний розвиток нашої країни та поліпшення якості життя громадян.

Рішення цієї проблеми можливе через усвідомлення населенням екологічної загрози, через знання та розуміння сучасних екологічних проблем та їх соціальних і економічних наслідків. Екологічна просвіта орієнтована сучасна.

Зміна клімату, втрата біорізноманіття, забруднення повітря та води ставлять під загрозу якість життя майбутніх поколінь, тому розробка ефективних стратегій екологічного просвітництва стають надзвичайно важливими для забезпечення сталого розвитку та збереження природних ресурсів. Аналіз інструментів з екологічного просвітництва дозволить виявити кращі практики та використати їх в контексті власного соціокультурного середовища. Це сприятиме формуванню екологічної свідомості, підвищенню рівня екологічної культури та активної участі громадян у природоохоронній діяльності.

ЕКОЛОГІЧНА ПРОСВІТА, ОПИТУВАННЯ, РЕСПОНДЕНТИ,
СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ, ВІДЕОІГРИ, НАУКОВО-ПОПУЛЯРНА ЛІТЕРАТУРА

ABSTRACT

**OPPORTUNITIES AND TRENDS OF ENVIRONMENTAL
EDUCATION IN THE CONDITIONS OF WAR**

Valeriia DMYTRENKO

Qualification work ‘Opportunities and trends of environmental education in the conditions of war’ contains 46 pages, 3 chapters, 20 figures, 11 references

The ecological situation in modern Ukraine is continuously deteriorating due to the increasing anthropogenic pressure on the environment. The environmental crisis and the anthropogenic burden impede the social development of our country and the improvement of the quality of life of its citizens.

The solution to this problem is possible through public awareness of the environmental threat, through knowledge and understanding of current environmental issues and their social and economic consequences. Environmental education is modern in its orientation.

Climate change, loss of biodiversity, air and water pollution threaten the quality of life of future generations, so developing effective environmental education strategies is becoming extremely important for ensuring sustainable development and conservation of natural resources. The analysis of environmental education tools will help to identify best practices and use them in the context of one's own socio-cultural environment. This will contribute to the formation of environmental awareness, raising the level of environmental culture and active participation of citizens in environmental activities.

ENVIRONMENTAL EDUCATION, SURVEY, RESPONDENTS, SOCIAL
MEDIA, VIDEO GAMES, POPULAR SCIENCE LITERATURE

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. Аналітичний огляд літератури.....	8
1.1. Основні поняття та принципи екологічної освіти.....	8
1.2. Важливість екологічного просвітництва в умовах війни.....	10
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	12
РОЗДІЛ 3. ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ЕКСПЕРИМЕНТУ.....	14
3.1. Представлення результатів опитування “Екологічна освіта”.....	14
3.1.1. Медіа та екологічна освіта.....	15
3.1.2. Соцмережі та екологічна освіта.....	22
3.1.3. Ігри та екологічна освіта.....	27
3.1.4. Науково-популярна література та екологічна освіта....	31
3.2. Виявлення основних тенденцій та проблем.....	33
3.3. Пропозиції та рекомендації.....	36
ВИСНОВКИ.....	44
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	45

ВСТУП

На сьогоднішній період екологічний стан в Україні можна охарактеризувати як кризовий через значне антропогенне навантаження на навколишнє природне середовище. Це навантаження та екологічна криза стримують суспільний розвиток нашої країни та поліпшення якості життя громадян. Подолання цієї проблеми потребує усвідомлення екологічної загрози населенням через знання та розуміння сучасних екологічних проблем та їх соціальні і економічні наслідки. Саме на це орієнтована сучасна екологічна просвіта.

Актуальність: Сучасне світове співтовариство стикається з різними екологічними викликами, такими як зміна клімату, втрата біорізноманіття, забруднення повітря та води, що ставлять під загрозу якість життя майбутніх поколінь. Обговорення та розробка ефективних стратегій екологічного просвітництва стають надзвичайно важливими в контексті забезпечення сталого розвитку та збереження природних ресурсів.

Аналіз інструментів з екологічного просвітництва дозволить виявити кращі практики та використати їх в контексті власного соціокультурного середовища. Такий підхід сприятиме формуванню екологічної свідомості, підвищенню рівня екологічної культури та активної участі громадян у природоохоронній діяльності.

Мета дослідження: визначення можливостей та перспектив екологічного просвітництва в умовах війни за допомогою різних інструментів.

Об'єкт дослідження: процес екологічного просвітництва в умовах війни, що охоплює різноманітні інструменти та практики, спрямовані на формування екологічної свідомості серед населення.

Предмет дослідження: можливості використання різних інструментів екологічного просвітництва, таких як медіа, соціальні мережі, ігри та науково-популярна література, в умовах війни.

Завдання дослідження:

1. Провести аналіз наявних досліджень з теми екологічної освіти та просвітництва.
2. Провести аналіз ринку екологічної просвіти.
3. Вивчення ставлення різних соціальних категорій населення до екологічної просвіти.
4. Розробити пропозиції та рекомендації для покращення екологічної просвіти за допомогою різних інструментів просвіти.

Методи дослідження: метод аналізу, синтезу, узагальнення, метод моніторингу і спостереження, анкетування, статистичні дані.

РОЗДІЛ 1

АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ

1.1. Основні поняття та принципи екологічної освіти

Екологічна освіта пройшла кілька етапів розвитку – від віри в надмірне техногенне забруднення до формулювання конкретних документів та надання порад щодо охорони довкілля та природокористування [1]. На початку 18 ст. виникає поняття екологічна освіта, саме тоді її важливість розкрив Жан-Жак Руссо у своїй роботі «Еміль або Про освіту». Через кілька років Луї Агассі, який сповідував філософію Руссо, заохочував своїх учнів «вивчати природу, а не книги». Саме ці два проєкти мали вплив і започаткували чіткі екологічно-просвітницькі проєкти, які з'явилися наприкінці 19 – початку 20 століть.

В Україні формування екологічної освіти почалося в 80-х роках минулого століття, коли виникла проблема обґрунтувати поняття “екологічна культура” та інші. У цей період були конкретизовані цілі та принципи екологічної освіти, розроблені програми лекцій з різноманітних екологічних дисциплін та створені підручники та посібники для вищих навчальних закладів [2].

В українських школах, за вирішенням колегії Міністерства освіти України, з 1997 по 1999 роки був проведений експеримент. На основі цього експеримента науково-методичний центр інтеграції змісту освіти АПН України під керівництвом докторки педагогічних наук, професорки, дійсним членом АПН України Ільченко Віри Романівни розробив нову освітню програму під назвою “Довкілля”. Ця освітня технологія лягла в основу близько 15 навчальних посібників для учнів, 20 підручників з предметів природничого циклу та 10 методичних посібників для вчителів. Також були розроблені підручники з біології, у яких впроваджено еколого-екологічний підхід до цілісного розуміння живої природи, для учнів 7-11 класів [2].

У 2001 році рішенням колегії МОН України було затверджено Концепцію екологічної освіти України [3]. У ній зазначалось, що екологічна освіта є

складовою гармонійного та екологічно безпечного розвитку. Також в цій Концепції зазначено, що зміст екологічної освіти спрямований на формування особистості, яка має екологічну світоглядну установку на дотримання норм екологічно грамотної поведінки та дотримання практичних дій щодо захисту навколишнього природного середовища та захисту власного здоров'я.

Останнім часом, екологічна освіта стала одним із актуальних напрямів в Україні, оскільки зростаючі екологічні проблеми та природні катастрофи вимагають посилення уваги до цього питання. Однак, хоча зроблено деякі кроки в напрямку поліпшення екологічної освіти, є ще багато викликів і незавершених завдань. Щоб поліпшити стан екологічної освіти в Україні, необхідно більше інвестувати у розвиток програм, матеріалів та навчання педагогів, підтримувати дослідження з цього питання та сприяти залученню громадськості до розв'язання екологічних проблем. Такий підхід сприятиме формуванню екологічно свідомого та відповідального суспільства.

Сьогодні необхідно, щоб екологічні ідеї, концепції та принципи проникли в сучасні дошкільні заклади, школи та всі сфери життя громадськості. Для реалізації екологічної освіти потрібно чітко структурувати етапи, що будуть спрямовані на всі соціальні, вікові та професійні групи. Екологічну освіту і виховання ми мусимо розглядати як єдиний та послідовний процес, який здійснюється на комплексній основі протягом усього життя людини.

Освіту можна розділити на два основних напрямки: формальну освіту та неформальну освіту. Формальна освіта охоплює всі сектори існуючої системи освіти України. Другий напрям має просвітницький характер, тобто неформальна освіта, що спрямована на формування екологічної культури людей через ЗМІ, громадські та екологічні організації, політичні партії тощо [4].

Неформальна освіта та просвітництво у рамках ОСР є важливим доповненням до формальної освіти. Неформальна ОСР дає змогу орієнтуватися на більшу аудиторію та потреби учнів, застосовуючи активні методи навчання та даючи змогу вдосконалюватися протягом усього життя [4].

Використання засобів неформальної освіти, а саме засобів масової інформації, у наш час є важливим фактором для підвищення ефективності екологічної просвіти та активності населення. Це пов'язано з можливістю швидко та оперативно впливати на всіх громадян, формуючи уявлення та ставлення до екологічних питань. Важливим фактором ефективності є якість, правдивість та обґрунтованість екологічних програм для засобів масової інформації. Саме тому для їх підготовки необхідно залучати висококваліфікованих фахівців з галузі екології.

Отже, у своїй кваліфікаційній роботі я розглядаю, як досвід неформальної екологічної освіти, а саме використання медіа, соцмереж, ігор та науково-популярної літератури, допомагають в екологічній просвіті громадськості, формуючі проекологічну поведінку людини.

1.2. Важливість екологічного просвітництва в умовах війни

На сьогоднішній день стан навколишнього природного середовища не в змозі задовольнити всі повсякденні потреби людства. На жаль, погіршення довкілля притаманне території нашої держави, особливо в умовах військового конфлікту. Особливого значення наразі набуває суспільна екологічна свідомість, що сприятиме вирішенню проблем забруднення навколишнього середовища, з якими зіткнулася Україна внаслідок російської агресії.

«Освіта повинна готувати учнів до розуміння поточної кризи та формування майбутнього світу. Заради порятунку нашої планети ми повинні змінити наш спосіб життя, способи виробництва, споживання та взаємодії з природою. Включення освіти в інтересах сталого розвитку в усі навчальні програми має стати основоположним елементом» – зазначила в своїй промові Одре Азуле, Генеральний директор ЮНЕСКО [5].

Організація поставила перед собою нову мету: ввести екологічну освіту основним компонентом в навчальній програмі в усіх 193 держав-членів до 2025 року, розгорнувши глобальну компанію #LearnForOurPlanet Одним із важливих

кроків для розвитку екологічної освіти в Україні є поступова зміна українського законодавства зі стандартами ЄС відповідно до екологічної реформи та Угоди про асоціацію ЄС з Україною. До актуальних напрямів для розвитку екологічної освіти належать:

- Розвиток екологічної освіти в школах.
- Розвиток та підтримка екологічних університетів.
- Розвиток екологічних громадських організацій.
- Популяризація екологічних інновацій.

Повномасштабна війна Росії проти України призвела до припинення освітньої діяльності в багатьох регіонах країни, але це спонукало громадян створювати позашкільні заклади освіти еколого-натуралістичного профілю.

Також активного розвитку зазнало екологічне волонтерство. Наприклад, була проведена масова висадка дерев, з метою підтримки ініціативи Президента України Володимира Зеленського – “Зв’язок поколінь”, що проводилося під гаслом “Посади дерево за себе та за свого друга, який поліг за Україну” [6]. Ці та багато інших прикладів доводять нам важливість екологічної просвіти як потужного засобу для залучення громадськості до збереження довкілля та підтримки національних ініціатив у будь-яких умовах, включаючи період війни.

Екологічна просвіта в умовах війни може бути ефективною за допомогою різноманітних засобів комунікації, таких як: медіа та соцмережі (телебачення, радіо, соціальні мережі тощо); ігри та науково-популярна література (книги, журнали та інші видання).

Використання цих засобів комунікації дозволить досягти більш широкого кола аудиторії та максимально ефективно розповсюдити екологічні знання та цінності, навіть у найскладніших умовах війни.

Отже, навіть у часи кризи ми повинні прагнути перебудувати систему освіти, щоб поставити мир і сталий розвиток у центрі та без вагань забезпечити прогрес, якість і амбіції майбутнім поколінням

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

З метою дослідження суспільної думки українців стосовно різних методів екологічної просвіти в умовах війни, було проведено опитування серед громадян.

Опитування є ефективним і якісним методом збору первинної інформації. Як показує аналіз зарубіжних публікацій, які містять результати емпіричних соціологічних досліджень, 60-70 % результатів містять дані, що були отримані шляхом опитування. Цей метод базується на висловлюваннях різних осіб, що дозволяє отримати інформацію про їх мотиви, інтереси та пропозиції [7].

Опитування - метод збору соціальної інформації про досліджуваний об'єкт під час безпосереднього (інтерв'ю) або опосередкованого (анкетування) соціально-психологічного спілкування соціолога й респондента шляхом реєстрації відповідей респондентів на сформульовані запитання [7].

Для подальшого дослідження було обране анкетування – найбільш поширений вид опитування, який передбачає самостійне заповнення її респондентами. За формою проведення: індивідуальне і заочне. В анкеті були використані такі різновиди запитань:

1. За змістом: про особистість респондента (вік, стать, місце проживання, освіта), про факти свідомості (для виявлення думок, оцінки та очікувань людей).
2. За структурою: закриті (альтернативні та неальтернативні), відкриті та напівзакриті.
3. За формою: прямі та непрямі.
4. За функціями: контактні (для встановлення контакту з респондентом), контрольні (перевірка достовірності відповідей), основні (для збору досліджуваної інформації).

З метою дослідження суспільної думки українців стосовно різних методів екологічної просвіти в умовах війни, було проведено опитування серед громадян. Опитування проходило з 05.03.24 по 18.03.24. Просування проходило через такі платформи як телеграм та інстаграм. Основна вибірка опитуваних складає

мешканців міста Сум, віком від 18 до 25 років. Це студенти та платоспроможне населення міста.

Респондентам було запропоновано анонімно та без часових обмежень пройти опитування у Google-формі. Слід зауважити, що при опитуванні в онлайн-форматі не можна повноцінно забезпечити репрезентативність вибіркової сукупності. Опитування складається з 5 блоків: загальна інформація (стать, вік, місце проживання, освіта), медіа, соцмережі, ігри та науково-популярна література. Метою кожного блоку було дослідити, який із запропонованих методів буде найбільш ефективним в просуванні екологічної просвіти серед громадськості. А також розглянути пропозиції та рекомендації, які можуть допомогти для розробки стратегій та програм освіти.

Обрання методу заочного опитування за допомогою Google-форми для розкриття теми “Можливості та тренди екологічної просвіти під час війни” має декілька обґрунтованих причин:

1. Доступність та швидкість збору даних. Опитування за допомогою онлайн ресурсів дозволяють легко дотримуватись протоколу збору даних, оскільки респонденти мають можливість заповнити анкету у зручний для них час та місце. Це дозволяє швидко отримувати дані від великої кількості опитуваних.

2. Доступність до різної аудиторії. Заочне опитування дозволяє залучити різноманітні соціальні групи, які різняться за географічним розташуванням, віком, професією тощо. Це допомагає збільшити репрезентативність дослідження та більш повне розуміння перспектив екологічної просвіти під час війни.

3. Ефективність збору даних. Перевагою проведення анкетування онлайн над традиційними методами, таких як розсилання паперових анкет чи проведення інтерв'ю, є можливість розширити коло опитуваних та автоматична обробка даних за допомогою спеціального програмного забезпечення (Google-форма та Google-таблиці).

РОЗДІЛ 3

ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ЕКСПЕРИМЕНТУ

3.1. Представлення результатів опитування “Екологічна освіта”

У рамках дослідження методів та трендів екологічної просвіти було проведено опитування серед 132 осіб з різних вікових груп, статей, населених пунктів та рівнів освіти.

Основною метою опитування було визначення джерел інформації, що використовуються у нашому суспільстві для отримання знань про екологію, а також виявлення найбільш ефективних методів просвіти на цю тему.

Перший блок анкети складати питання загальної інформації про особистість респондентів:

Вік:

- 18-24 років: 54 відповіді (40,9%)
- 25-34 років: 29 відповідей (22%)
- 35-44 років: 37 відповідей (28%)
- 45-54 років: 4 відповіді (3%)
- Молодше 18 років: 7 відповідей (5,3%)
- 65 років і старше: 1 відповідь (0,8%)

Стать:

- Жінка: 93 відповіді (70,5%)
- Чоловік: 39 відповідей (29,5%)

Місце проживання:

- У невеликому місті (до 500 тис. населення): 76 відповідей (57,6%)
- У великому місті (500 тис. населення та більше): 38 відповідей (28,8%)
- У селі, селищі, СМТ: 18 відповідей (13,6%)

Рівень освіти:

- Вища освіта: 68 відповідей (51,5%)
- Незакінчена вища освіта: 42 відповіді (31,8%)

- Середня освіта: 12 відповідей (9,1%)
- Технічна/професійна освіта: 6 відповідей (4,5%)
- Вища наукова ступінь: 4 відповіді (3%)

Ці дані надають загальне уявлення про демографічний профіль учасників опитування, що є важливим для подальшого аналізу результатів та розробки рекомендацій щодо просвіти з екологічних питань.

3.1.1. Медіа та екологічна освіта

Другий блок "Медіа та екологічна освіта" в опитуванні ставив за мету дослідити вплив медіа на формування екологічної свідомості та освіти серед респондентів. Цей блок включав питання про те, які джерела інформації про екологію використовують опитані, які медіа вони вважають найбільш ефективними для отримання знань про екологічні проблеми, а також які теми в екології їх найбільше цікавлять (Рис. 3.1)

Рис. 3.1 Графік відповідей респондентів на питання «Яка тема екології Вас цікавить найбільше?»

За результатами графіка, що відображає відповіді на перше питання опитування, виділяються наступні три теми, які найбільше цікавлять респондентів:

1. «Поводження з відходами та їх переробка». Ця тема зібрала найбільшу кількість відповідей, а саме 88. Це свідчить про високий рівень зацікавленості аудиторії у питаннях поведінки з відходами та пошуку ефективних способів їх переробки.

2. «Використання пластику та інших шкідливих матеріалів». За результатами опитування, 65 респондентів вибрали цю тему.

3. «Збереження природи та її біорізноманіття»: на третьому місці знаходиться тема збереження природи та її біорізноманіття, яка зібрала 61 відповідь.

Аналіз результатів показує, що головні теми, які викликають інтерес серед учасників опитування, охоплюють проблематику управління відходами та їх переробки, питання використання пластику та інших шкідливих матеріалів, а також спроби збереження природи та різноманіття біосфери.

Наступним запропонованим питанням блоку було – «Які джерела інформації на екологічну тему Ви найчастіше використовуєте?» (Рис. 3.2).

Рис. 3.2 Графік відповідей на питання “Які джерела інформації на екологічну тему Ви найчастіше використовуєте?”

Згідно з результатами опитування, переважна більшість респондентів вказали на соціальні медіа як основне джерело для отримання інформації на екологічну тему (112 учасників відповіли таким чином).

Другим найпопулярнішим джерелом є інтернет-форуми та спільноти, які зібрали 70 відповідей. Це свідчить про значну активність учасників у дискусіях та обміні думками з екологічних питань у віртуальному середовищі.

На третьому місці за популярністю були новинні сайти, які були вказані 56 учасниками.

Ці дані підтверджують важливість інтернет-ресурсів, зокрема соціальних медіа, форумів і новинних сайтів, у поширенні інформації про екологію.

Наступне запитання було спрямоване на оцінку ефективності медіа як інструменту популяризації екологічної просвіти серед населення (Рис. 3.3)

6. Як Ви оцінюєте ефективність медіа в популяризації екологічної освіти?
132 відповіді

Рис. 3.3 Оцінка ефективності медіа в популяризації екологічної освіти

За результатами опитування:

- 47,7% респондентів вважають, що медіа радше ефективні, ніж неефективні, в популяризації екологічної освіти. Це свідчить про віру в те, що медіа здатні звернути увагу громадськості на екологічні питання та сприяти їхньому розумінню.

- 21,2% опитаних вважають, що медіа радше неефективні, ніж ефективні, в популяризації екологічної освіти. Це може демонструвати, що деякі респонденти мають сумніви у здатності медіа відтворювати достовірну та збалансовану інформацію про екологічні проблеми.

- 19,7% вважають, що медіа дуже ефективно популяризують екологічну освіту. Це свідчить про високий рівень впевненості в ролі медіа як засобу просвіти та усвідомлення громадськості про екологічні питання.

- 6,1% відповідей показали, що для деяких респондентів медіа зовсім неефективні в популяризації екологічної освіти.

- 5,3% відповідей були виражені у вигляді "складно відповісти".

Цей аналіз показує різноманітність поглядів на ефективність медіа в популяризації екологічної освіти серед опитаних. Він вказує на те, що думки розділені щодо впливу медіа на формування екологічної свідомості та рівня освіченості громадськості в цій сфері.

На запитання «Чи погоджуєтесь Ви, що потрібно збільшити кількість екологічних програм та передач у медіа?» (рис. 3.4) переважна кількість респондентів (84,8 %) відповіли «Так», погоджуючись з твердженням про необхідність збільшення кількості екологічних програм та передач у медіа. Це вказує на високий рівень підтримки серед опитаних щодо зростання уваги до екологічних тем у медіа та важливості їхнього висвітлення.

7. Чи погоджуєтесь Ви, що потрібно збільшити кількість екологічних програм та передач у медіа?
132 відповіді

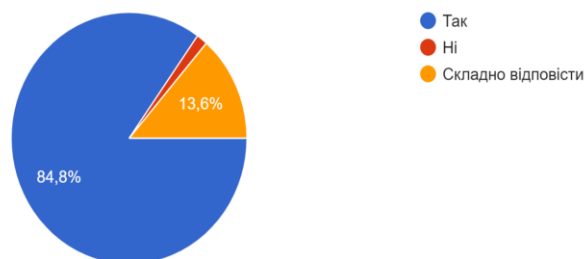

Рис. 3.4 Діаграма відповідей респондентів щодо запитання «Чи погоджуєтесь Ви, що потрібно збільшити кількість екологічних програм та передач у медіа?»

Інші відповіді були виражені у вигляді «складно відповісти» (13,6 %) та 1,5% відповідей показали, що респонденти не погоджуються з твердженням про необхідність збільшення кількості екологічних програм та передач у медіа.

Наступна питання мало за мету розкрити причини, через які респонденти не могли отримувати інформацію про екологію через медіа (Рис. 3.5).

Рис. 3.5 Графік відповідей на запитання «Що заважає Вам отримувати екологічну інформацію через медіа?»

За результатами опитування:

- 65,2% респондентів вказали, що відсутність цікавого матеріалу заважає їм отримувати екологічну інформацію через медіа.

- 54,5% респондентів відзначили, що подача та поширення матеріалу є причиною, яка заважає їм отримувати екологічну інформацію через медіа. Це може означати, що якість і спосіб подання інформації мають велике значення для сприйняття нею аудиторією.

- 37,1% респондентів відмітили, що брак часу є фактором, який заважає їм отримувати екологічну інформацію через медіа. Це вказує на те, що деякі люди можуть мати обмежений час для споживання медійного контенту взагалі, включаючи інформацію про екологію.

- Інші причини, вказані у відповідях "Інше", включають такі фактори, як велика кількість інформації, що не стосується екології; обмежені ресурси; невідомість професійних та достовірних джерел інформації про екологію, а також війна.

Цей аналіз надає важливі відомості щодо перешкод, які можуть виникати у споживачів при сприйнятті екологічної інформації через медіа, і може бути корисним для розробки стратегій по поліпшенню доступності та якості медійного контенту про екологію.

Останнє питання цього блоку стосувалося пропозицій щодо того, як покращити екологічну просвіту через медіа. Після ретельного аналізу всіх відповідей респондентів можна виділити кілька ключових тем та рекомендацій:

1. Відзначено необхідність представлення матеріалу у цікавій та доступній формі. Респонденти наголошують, що це може бути досягнуто за допомогою коротких відеороликів, мультиплікаційних фільмів, інтерактивів тощо. Інформація не повинна бути "сухою", а має мати яскраву та привабливу подачу.

2. Пропонується активне підвищення рівня екологічної грамотності шляхом співпраці з науковцями, екологічними організаціями та спеціалістами з цієї галузі.

3. Співпраця зі спеціалістами: Зазначено, що працівники медіа повинні реально розуміти та бути зацікавленими у темі екології. Рекомендується брати консультації з фахівцями та використовувати актуальні дані.

4. Широкий спектр медіа-форматів: Відзначено необхідність використання різних медіа-форматів, включаючи телебачення, соціальні мережі, документальні фільми, серіали тощо, щоб зацікавити різні аудиторії.

5. Врахування регіональних особливостей: Зазначено, що екологічні проблеми можуть бути різні у різних регіонах. Тому важливо враховувати місцеві особливості та актуальні проблеми при підготовці інформаційних матеріалів.

6. Залучення громадськості: Пропонується активне залучення громадськості до рішення екологічних проблем шляхом створення спільнот однодумців, організації акцій та заходів з покращення довкілля.

Отже, для ефективного покращення екологічної освіти через медіа варто поєднувати різноманітні формати, активно співпрацювати з експертами та використовувати інноваційні методи комунікації, зокрема в соціальних мережах та онлайн-платформах. Такий підхід допоможе залучити широку аудиторію та максимально ефективно доносити інформацію про екологічні проблеми та можливості дії для їх вирішення.

Висновки:

Після аналізу результатів опитування з блоку "Медіа та екологія" можна зробити наступні висновки:

1. Головні теми, які цікавлять учасників опитування стосуються проблем поводження з відходами, використання пластику та інших шкідливих матеріалів, а також збереження природи та біорізноманіття. Ці результати підтримують необхідність уваги з боку медіа на ці теми, оскільки вони є актуальними та важливими для громадськості.

2. Більшість респондентів вважають соціальні медіа, інтернет-форуми та новинні сайти основними джерелами інформації про екологію. Це свідчить про значення онлайн-ресурсів у поширенні екологічної інформації, що вказує на необхідність активної присутності екологічної тематики в цих медіа.

3. Більшість респондентів рідко діляться отриманою екологічною інформацією з іншими людьми та рідко споживають медійний контент, присвячений екологічним темам. Це може свідчити про нестабільність інтересу до екологічних питань серед громадськості.

4. Більшість респондентів вважають, що медіа відіграють важливу роль у поширенні екологічної інформації серед населення. Також значна кількість відповідей вказує на те, що більшість опитаних вважають ефективною роботу медіа в популяризації екологічної освіти.

5. Значна кількість респондентів погоджується з твердженням про необхідність збільшення кількості екологічних програм та передач у медіа. Це вказує на те, що багато людей вважають, що медіа повинні більше уваги приділяти екологічним питанням.

Загалом, результати опитування підкреслюють важливість ролі медіа у популяризації екологічної інформації та наголошують на необхідності подальшого розвитку екологічного медіа-просвітництва для підвищення свідомості та зацікавленості громадськості в екологічних питаннях.

3.1.2. Соцмережі та екологічна освіта

Звички споживачів та їх усвідомлення щодо екологічних питань набувають все більшого значення в сучасному світі. Соціальні мережі стають не лише платформою для спілкування та розваг, а й важливим інструментом для поширення екологічної освіти та стимулювання екосвідомості серед широкого кола користувачів. У цьому розділі опитування досліджується, які соціальні мережі переважають у опитаних для отримання інформації про екологічні питання, як часто вони звертаються до цих ресурсів, та як ця інформація впливає на їхні щоденні звички та поведінку.

Перше запитання стосується розкриття соцмереж як платформу для отримання інформації про екологію, екологічні проблеми та інше (Рис. 3.6).

2. Як часто Ви використовуєте соцмережі для отримання інформації про екологічні питання?
132 відповіді

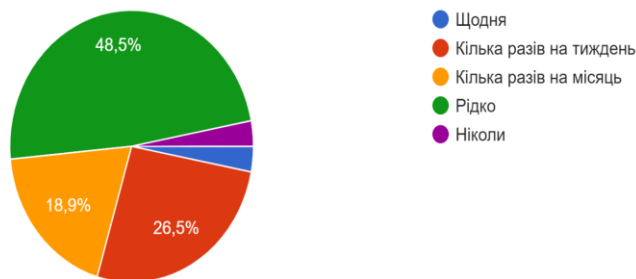

Рис. 3.6 Діаграма відповідей респондентів щодо запитання «Як часто Ви використовуєте соцмережі для отримання інформації про екологічні питання?»

За результатами опитування:

- 48,5% опитаних відповіли, що рідко використовують соцмережі для отримання інформації про екологію.
- 26,5% респондентів відповіли, що роблять це кілька разів на тиждень.
- 18,9% респондентів відповідають, що використовують соцмережі для отримання екологічної інформації кілька разів на місяць.

Тільки 3% відповідають, що ніколи не використовують соціальні мережі для отримання екологічної інформації, тоді як ще 3% роблять це щодня.

Ці дані можуть свідчити про значний потенціал використання соціальних мереж для поширення екологічної освіти, особливо з урахуванням того, що лише невелика частина респондентів вказала, що ніколи не звертається до соцмереж для отримання такої інформації.

Наступне питання розкриває, які соцмережі найчастіше використовуються респондентами (Рис. 3.7). Опитуваним було запропоновано обрати декілька варіантів відповідей.

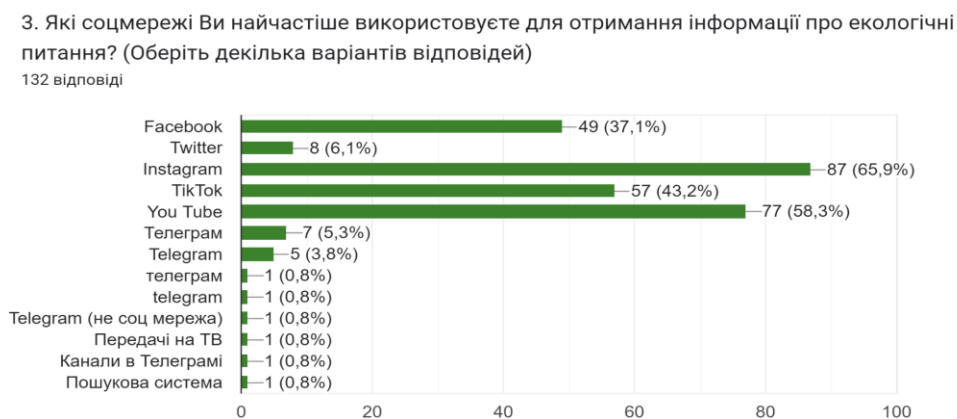

Рис. 3.7 Тенденція використання різних соцмереж

Аналіз цього питання вказує на те, що різноманітність соцмереж, які використовуються для отримання інформації про екологічні питання, є досить широкою.

Instagram займає лідерську позицію з 65,9% відповідей, що свідчить про його значущість у цьому контексті серед опитаних. Це може бути пов'язано з тим, що Instagram дозволяє ділитися візуальним контентом, що часто відображає проблеми навколишнього середовища і сприяє їх поширенню.

Також значну популярність має YouTube з 58,3% відповідей. YouTube відомий своїми відеороликами, які можуть надати глибокі знання про екологічні питання та розважальний контент з цієї тематики.

TikTok, з результатом 43,2%, також виявився досить популярним серед опитаних. Це може бути пов'язано з тим, що TikTok широко використовується для коротких відеороликів, які можуть бути легко споживаними і веселими, але водночас несуть інформацію про екологічні питання.

Twitter та Facebook, хоча і вказані як варіанти відповідей, отримали меншу популярність серед опитаних з 6,1% та 37,1% відповідно. Це може вказувати на те, що користувачі цих платформ вважають їх менш зручними або менш відповідними для отримання інформації про екологічні питання.

Додатково, було зазначено варіант «Інше», де опитуванні могли написати власні відповіді. За результатами, 16 відповідей вказали на використання Telegram, що може свідчити про різноманітність вибору платформ для отримання інформації про екологічні питання.

У наступному запитанні респондентом було запропоновано надати відкриту відповідь про їх найулюбленіші блоги, сторінки, канали тощо, що присвячені екологічній тематиці. Переважна більшість опитаних відповіли, що не мають або не знають про такі платформи, або вказали, що не впевнені в достовірності інформації, яку подають в соцмережах. Проте наявність відповідей, які згадують такі інформаційні платформи як «Екодія» (рис. 3.8) та "Україна без сміття", свідчить про певний рівень інтересу до екологічних питань серед частини респондентів.

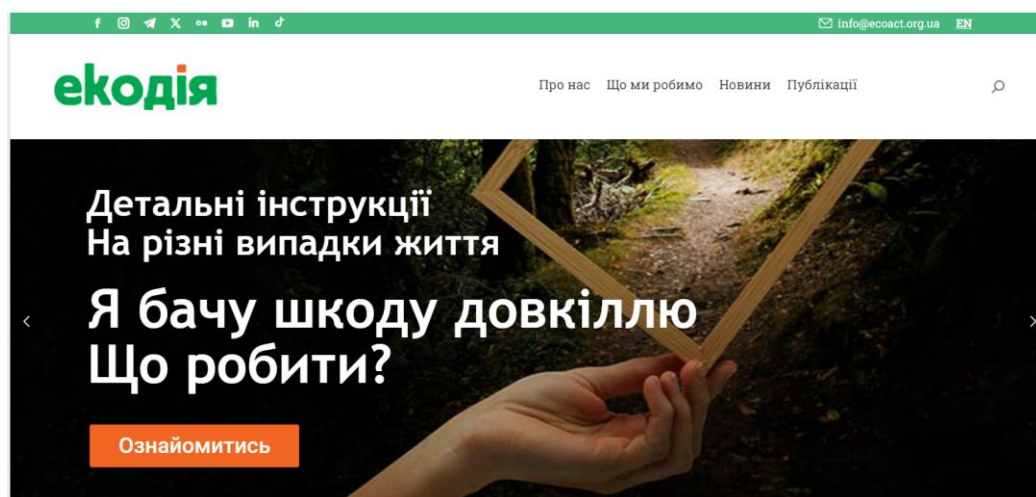

Рис. 3.8 Головна сторінка сайту «Екодія»

Зацікавленість у таких ресурсах може бути важливим кроком у розширенні свідомості та дій з охорони довкілля. Це також вказує на потенціал для створення та просування нових інформаційних ресурсів з екологічною спрямованістю, які б підтримували інтерес громадськості до питань екології.

Наступні два запитання були взаємопов'язані між собою. У них респондентам пропонувалось оцінити за п'ятибальною шкалою наскільки інформація на екологічну тематику, отримана в соцмережах, впливає на Ваші повсякденні звички та рішення? Де 1- взагалі не впливає, 5 - повністю впливає.

За результатами опитування:

- 4 людини (5%) вказали, що екологічна інформація в соцмережах взагалі не впливає на їхні повсякденні звички.
- 16 людей (20%) обрали оцінку «2», що може вказувати на дуже слабкий або мінімальний вплив.
- 61 респондентів (76,25%) вказали оцінку «3», що свідчить про помірний вплив інформації на їхні звички.
- 39 людей (48,75%) обрали оцінку «4», що вказує на значний вплив інформації на звички та рішення респондентів.
- Лише 12 відповідей мали оцінку «5», що свідчить про значний вплив інформації в соцмережах на їхні повсякденні звички.

Враховуючи попереднє питання, опитуванні повинні були вказати як саме чином на них впливає отримана інформація. Усього респонденти могли обрати 3 варіанти відповідей з 6 запропонованих (Рис. 3.9).

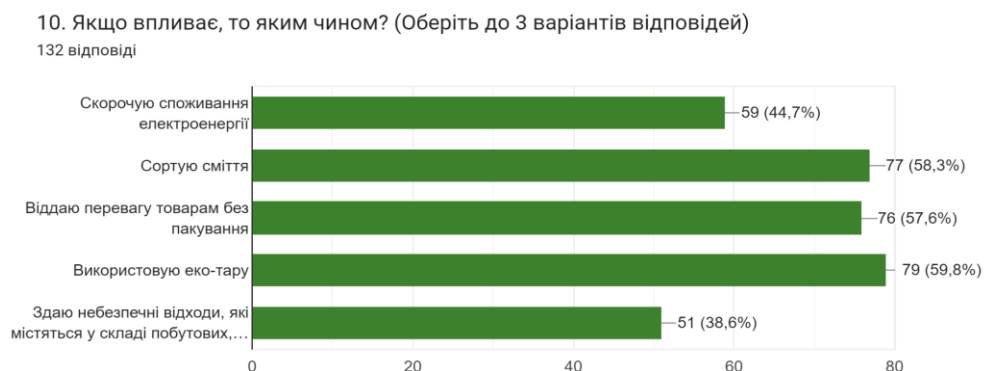

Рис. 3.9 Оцінка впливу соцмереж на екозвички респондентів

Аналіз відповідей вказує на деякі цікаві тенденції на підтримку реалізації конкретних екологічно орієнтованих дій серед респондентів. Перше, варто звернути увагу на те, що практично всі респонденти (майже 60%) відзначили, що почали здавати еко-тару.

Сортування сміття також виявилась поширеною відповіддю серед опитаних (77 відповідей), що свідчить про важливість управління відходами та дбайливого ставлення до навколишнього середовища.

Також слід відзначити, що значна кількість респондентів (76 відповідей) віддають перевагу товарам без пакування, що може вказувати на зростання свідомості щодо проблем забруднення пластиком та підтримки природних та екологічних альтернатив.

Щодо скорочення споживання електроенергії, яку обрали 59 респондентів це також важлива ініціатива, оскільки ефективне використання енергії допомагає зменшити викиди та сприяє енергоефективності.

Варіант «здача небезпечних відходів у спеціальні пункти прийому» був обраний 51 опитаними. У цілому, відповіді свідчать про те, що багато респондентів свідомо ставляться до екологічних проблем та відчують відповідальність за їх розв'язання.

Висновки:

1. Дослідження показало, що соціальні мережі відіграють значну роль у поширенні інформації про екологічні питання серед користувачів. Більшість респондентів зазначили, що використовують соцмережі для отримання інформації про екологічні питання, хоча не занадто часто. При цьому більшість респондентів не зазначили конкретних джерел, що свідчить про низьку освідомленість щодо доступних ресурсів з екологічною тематикою в соціальних мережах.

2. Щодо впливу отриманої інформації на повсякденні звички, більшість респондентів відчують певний ступінь впливу, який може виявлятися в конкретних діях, таких як початок здачі еко-тари, сортування сміття, віддача переваги товарів без пакування, скорочення споживання

електроенергії та здача небезпечних відходів. Це свідчить про потенціал соцмереж як платформ для формування еко-свідомого споживання та змін в поведінці на користь збереження навколишнього середовища.

Загалом, результати дослідження підкреслюють важливість використання соціальних мереж як інструменту для поширення екологічної просвіти для підтримки змін у суспільстві.

3.1.3. Ігри та екологічна освіта

Ігри відкривають унікальні можливості для ефективної екологічної просвіти різних вікових груп населення. Наприклад, відеоігри можуть надати гравцям можливість не просто читати або дивитися інформацію, але й взаємодіяти з нею через дію в грі. Такий підхід може збільшити ефективність засвоєння екологічних знань. Ігри можуть імітувати складні моделі або забезпечувати рівень контролю, який неможливий у реальному світі. Це особливо корисно при візуалізації атмосферних систем або операцій з управління водними ресурсами.

1. Чи згодні Ви, що використання ігор може бути ефективним методом для надання екологічної освіти?
132 відповіді

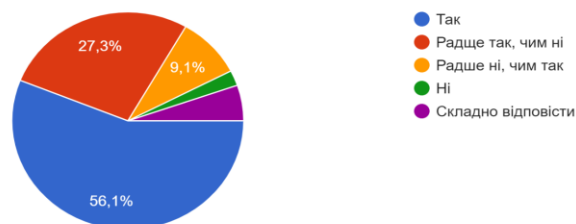

Рис. 3.9 Діаграма відповідей респондентів на питання «Чи згодні Ви, що використання ігор може бути ефективним методом для надання екологічної освіти?»

Мета цього блоку з'ясувати, чи є ігри ефективним методом екологічної просвіти та визначити готовність громадськості до його використання для власного навчання.

Перше питання було спрямоване на те, щоб дізнатися ставлення респондентів до ігор як до ефективного методу надання екологічної освіти (Рис. 3.9).

Отримані результати свідчать про загальну позитивну думку респондентів щодо використання ігор як ефективного методу надання екологічної освіти. За результатами опитування:

- 56,1% респондентів відповіли "так", що свідчить про їх переконаність у важливості та ефективності використання ігор для екологічної освіти.
- 27,3% відповіли "радіше так, ніж ні", що вказує на те, що вони позитивно налаштовані щодо використання ігор, але можуть мати певні застереження або сумніви.
- 9,1% відповіли "радіше ні, ніж так", що може означати те, що опитуванні не вбачають великого потенціалу в іграх як методу екологічної просвіти.
- 5,3% надали відповідь "складно відповісти".
- Лише 3 респонденти (2,3%) відповіли "ні".

4. Які конкретні теми в екології Вам було б цікаво вивчати за допомогою ігор? (Оберіть до 3 варіантів відповідей)
132 відповіді

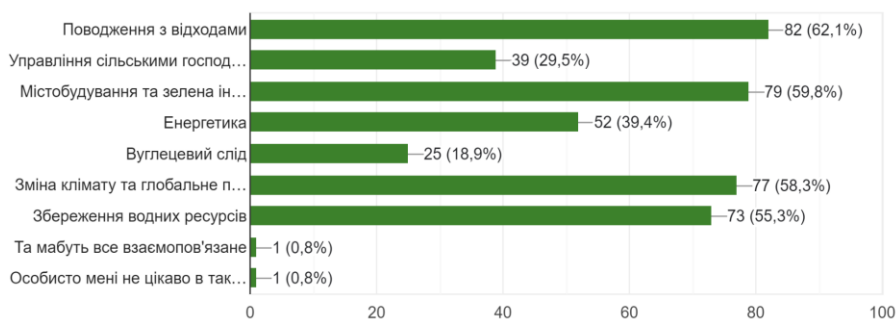

Рис. 3.10 Оцінка тем, які цікаво вивчати за допомогою ігор

Загалом, більшість респондентів підтримують ідею використання ігор для екологічної освіти, хоча деякі можуть мати застереження або потребу у додатковій інформації перед тим, як утверджувати їх ефективність.

Наступне питання стосувалося тем, які було би цікаво вивчати за допомогою ігор. Респондентам було запропоновано 7 варіантів тем та варіант "інше", з можливістю написати власну тему (Рис. 3.10).

За результатами опитування:

- Поводження з відходами є найбільш цікавою темою для дослідження через ігри, що підтверджується обранням цієї теми 82 респондентами.
- Містобудування та зелена інфраструктура, а також зміна клімату та глобальне потепління, також викликають значний інтерес, оскільки були обрані 79 і 77 разів.
- Збереження водних ресурсів та енергетика також мають своїх прихильників, оскільки були обрані 73 і 52 рази
- Теми вуглецевого сліду та управління сільськими господарствами були менш популярними серед респондентів, але все одно зібрали 25 та 39 відповідей.
- Деякі респонденти відзначили, що їм цікаве все взаємопов'язане з екологією, але ігри як метод їх вивчення їх особисто не зацікавлює.

Загалом, відповіді демонструють широкий спектр інтересів у сфері екології та підтримку використання ігор як засобу для їх дослідження та вивчення.

Наступним запитанням було “Які ігри (настільні, комп'ютерні тощо) Ви можете порадити для екологічної освіти?”, яке було відкритим видом запитання. Переважна кількість респондентів (110) відповіли що не знають про такі ігри. Отримані відповіді свідчать про те, що серед респондентів переважає відсутність або обмежений обсяг знань про ігри, які використовуються для екологічної освіти. Проте, деякі респонденти вказали на наявність конкретних ігор, які можуть бути корисними для такої освіти.

Зокрема, згадувалися відеоігри: "Cities: Skylines", "Tropico", "Minecraft" та "Oxygen Not Included". Ці відеоігри мають потенціал для екологічної просвіти та зацікавити більш юних споживачів. Вони надають гравцям можливість експериментувати з різними аспектами створення та управління містами,

екосистемами та ресурсами, що може сприяти підвищенню екологічної обізнаності та розвитку відповідних навичок.

Останнім запитанням блоку ставить за мету дізнатися пропозиції та рекомендації опитуваних щодо екологічної освіти за допомогою ігор. Отримані пропозиції та рекомендації респондентів відображають різноманітність підходів та ідей, які можуть бути використані для створення ефективних інструментів навчання. Враховуючи всі відповіді маємо такі пропозиції:

- Розроблення мобільних додатків та інтерактивних ресурсів, таких як інтерактивна Червона книга, може стати ефективним засобом залучення користувачів до екологічної освіти, оскільки ці технології є доступними та популярними.
- Створення ігор з сюжетною аркою та відкритим простором для дій може сприяти залученню аудиторії, зокрема молодших гравців, до вивчення екологічних проблем та пошуку їх рішень.
- Використання ігор у шкільній освіті та впровадження екологічних тем у навчальні плани може сприяти підвищенню екологічної свідомості серед дітей та молоді.
- Управління сміттям, містобудування з урахуванням екологічних аспектів, а також інші екологічні теми можуть бути ефективно передані через ігри, які спрямовані на розвиток конкретних навичок та поведінкових звичок.
- Мандрівки та збирання сміття, а також ігри зі сюжетом очищення планети від сміття можуть стимулювати активну участь гравців у збереженні довкілля та залучення до екологічної діяльності.
- Вплетення екологічних проблем у сюжет AAA-ігор може створити потужний засіб для просування екологічних питань серед широкої аудиторії гравців.
- Розробка настільних ігор для використання у школах може бути важливим елементом освіти та дозвілля, що сприяє формуванню екологічних цінностей серед дітей.

Отже, отримані пропозиції вказують на широкий спектр можливостей для використання ігор як засобу екологічної просвіти та наголошують на важливості розвитку таких інноваційних підходів у сфері освіти та навчання.

Висновки:

1. Засоби, що стосуються використання ігор у екологічній освіті, виявилися дуже різноманітними та перспективними. Отримані відповіді та пропозиції респондентів підтверджують потенціал ігор як ефективного засобу для передачі екологічних знань та формування екологічної свідомості.

2. Респонденти виявили інтерес до різних аспектів екології, включаючи поводження з відходами, містобудування, зміну клімату, енергетику та інші. Це свідчить про необхідність розробки ігор, які відображатимуть цей широкий спектр тем.

3. Багато пропозицій стосуються використання ігор у шкільній освіті та вихованні дітей. Це свідчить про важливість залучення молодого покоління до екологічної діяльності та формування їхньої екологічної свідомості з ранніх років.

4. Використання ігор у екологічній освіті може стати ефективним засобом для підвищення екологічної свідомості та мобілізації суспільства у боротьбі за збереження довкілля. Це вимагатиме співпраці між розробниками ігор, педагогами та екологами для створення цільових, цікавих та педагогічно ефективних продуктів.

3.1.4 Науково-популярна література та екологічна освіта

Якісна науково-популярна література відіграє важливу роль у формуванні екологічної свідомості та поширенні знань про довкілля. Метою цього блоку є дослідити відношення до науково-популярної літератури на екологічну тематику серед наших респондентів.

Перш за все, потрібно розглянути частоту звернень до даного виду літератури, щоб з'ясувати рівень інтересу громадськості (Рис. 3.1.4.1).

1. Як часто Ви читаєте науково-популярну літературу на екологічну тематику?
132 відповіді

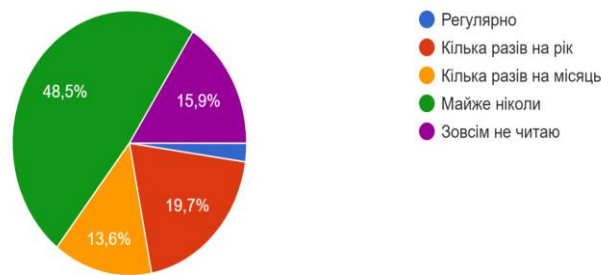

Рис. 3.11 Частота використання науково-популярної літератури для екоосвіти

За результатами опитування можна зробити кілька висновків:

1. Значна частина респондентів (48,5%) відповіла, що майже ніколи не звертається до такої літератури.
2. Другий найбільший відсоток відповідей (19,7%) показує, що кілька разів на тиждень респонденти читають науково-популярну літературу з екологічної тематики. Це може свідчити про наявність певного зацікавлення серед частини громадськості у зазначеній тематиці та їхню активність у самонавчанні чи пошуку інформації.
3. Ще 15,9% відповідей вказують на те, що читання такої літератури взагалі не відбувається.
4. Крім того, лише невелика кількість респондентів (2,3%) заявила, що читає науково-популярну літературу на екологічну тематику регулярно.

Загалом, результати опитування підкреслюють необхідність розширення доступу до науково-популярної літератури на екологічну тематику та підвищення інтересу громадськості до цієї важливої сфери знань.

Наступне питання цього блоку – «Чи вважаєте Ви, що науково-популярна література на екологічну тематику в Україні є доступною та зрозумілою для різних категорій читачів?» (Рис. 3.12).

3. Чи вважаєте Ви, що науково-популярна література на екологічну тематику в Україні є доступною та зрозумілою для різних категорій читачів?
132 відповіді

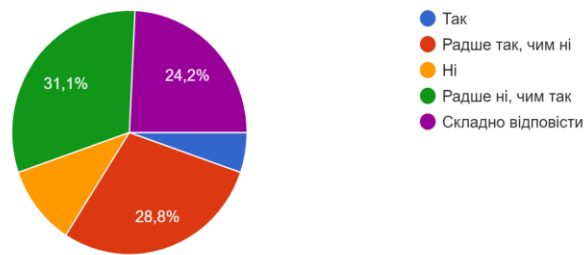

Рис. 3.12 Оцінка доступності науково-популярної літератури на екологічну тематику в Україні

За результатами опитування видно, що більшість респондентів (31,1%) вважає, що науково-популярна література на екологічну тематику в Україні радше не є доступною та зрозумілою для різних категорій читачів.

З іншого боку, значна кількість респондентів (28,8%) відповіли, що вони радше вважають таку літературу доступною та зрозумілою. Це свідчить про наявність деякої позитивної динаміки у цій сфері, але все ще може вказувати на наявність проблем, які варто вирішувати.

Невелика кількість респондентів (10,6%) відповіла "ні", що вказує на загальну недоступність та незрозумілість науково-популярної літератури на екологічну тематику для них. Лише 5,3% респондентів відповіли "так".

Загальний аналіз відповідей вказує на обмеженість позитивного досвіду у сприйнятті екологічної літератури серед опитаних.

Наступне запитання має на меті порівняти думки респондентів стосовно плюсів науково-популярної літератури на екологічну тематику, виданої в Україні (Рис. 3.13).

4. Наскільки Ви погоджуєтесь з наступними твердженнями стосовно плюсів науково-популярної літератури на екологічну тематику, виданої в Україні?

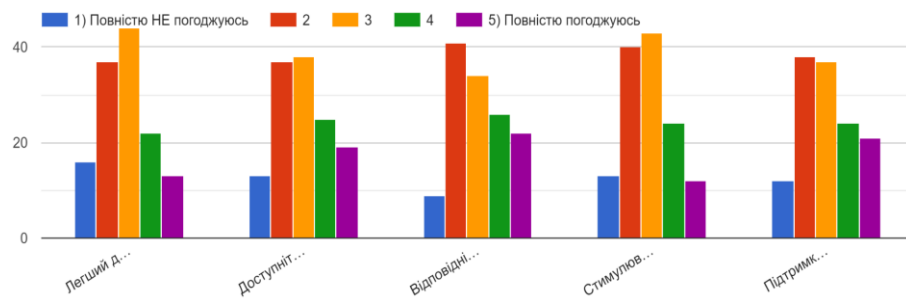

Рис. 3.13 Оцінка переваг науково-популярної літератури на екологічну тематику, виданої в Україні

На основі наданих відповідей можна зробити наступні висновки:

1. Твердження про "Легший доступ до актуальної інформації": переважна кількість респондентів виявили позитивну тенденцію щодо доступності актуальної інформації через науково-популярну літературу на екологічну тематику. Частка тих, хто повністю або частково згодні, переважає над тими, хто цілком не згоден.

2. Твердження про "Доступність та зрозумілість тексту завдяки перекладу": Хоча позиція щодо цієї тези також відображає певний ступінь позитивного ставлення, проте порівняно з попередньою тезою, тут більше респондентів виявили сумніви або незгоду, особливо в контексті повного погодження з твердженням.

3. Твердження про "Відповідність місцевим реаліям": це твердження також викликає певні сумніви серед респондентів, проте позитивне ставлення (від часткового до повного погодження) переважає над негативними відповідями.

4. Твердження про "Стимулювання екологічної свідомості та активності громадян": хоча деякі респонденти висловили сумніви, загалом існує певна підтримка ідеї, що науково-популярна література на екологічну тематику може сприяти підвищенню екологічної свідомості та активності.

5. Твердження "Підтримка українських авторів та видавництв": позиція респондентів стосовно цієї тези переважно позитивна, але є і ті, хто висловлює деякі застереження або сумніви щодо її практичної реалізації.

Отже, існують деякі сумніви та застереження, особливо стосовно доступності та зрозумілості текстів, а також питань відповідності місцевим реаліям. Це вказує на необхідність удосконалення як змісту, так і формату такої літератури для кращого задоволення потреб читачів. Однак загальна підтримка ідеї популяризації екологічних знань через літературні твори в Україні свідчить про потенціал подальшого розвитку цього напрямку та необхідність активної участі видавництв та авторів у цьому процесі.

Наступне питання анкети полягає в оцінці рівня обізнаності респондентів стосовно українських видавництв, які спеціалізуються на виданні науково-популярної літератури на екологічну тематику (Рис. 3.14).

6. Чи відомі Вам українські видавництва, що видають науково-популярну літературу на природничу тематику?
132 відповіді

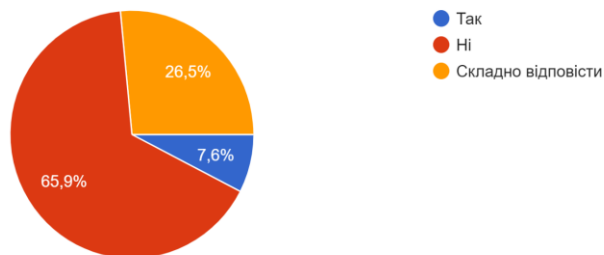

Рис. 3.14 Оцінка популярності українських видавництв, що публікують науково-популярну літературу на екологічну тематику

Аналізуючи діаграму відповідей, можна зробити висновки, що більшість респондентів (65,9 %) не володіють інформацією про українські видавництва, які спеціалізуються або видають науково-популярну літературу на природничу тематику. Значна кількість опитуваних обрали варіант “складно відповісти” (26,5 %). Це свідчить про дефіцит ресурсів для популяризації такої літератури та про низьку обізнаність громадян.

Висновки:

1. Частота звернення до науково-популярної літератури на екологічну тематику не є дуже високою, що може вказувати на загальний низький рівень інтересу громадськості до цієї теми.
2. Частина респондентів вважає, що науково-популярна література на екологічну тематику в Україні не завжди є доступною та зрозумілою, що може бути перешкодою для її сприйняття широкою аудиторією.
3. Щодо плюсів науково-популярної літератури, респонденти відзначили її важливість у стимулюванні екологічної свідомості та активності громадян.
4. Більшість респондентів не мають інформації про українські видавництва, які видають науково-популярну літературу на природничу тематику, що може вказувати на необхідність більшої популяризації та реклами цих видань.
5. Наявність та якість науково-популярної літератури є важливим аспектом в екологічній освіті, проте потребує уваги та подальшого вдосконалення для забезпечення ефективної та доступної інформації для широкої аудиторії.

3.3. Пропозиції та рекомендації

На основі висновків з блоку "Медіа та екологічна освіта", можна сформулювати декілька рекомендацій та пропозицій:

1. Розвиток екологічного контенту в медіа. З урахуванням великого інтересу громадськості до проблем екології, медіа-компанії можуть активно розвивати екологічну тематику у своїх програмах, передачах, статтях та в іншому контенті. На рисунку 3.15 наведено приклад використання телебачення в цілях екологічної освіти.

Рис. 3.15 ПРООН та телеканал ПЛЮСПЛЮС об'єднуються, щоб разом сприяти сталому розвитку

Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН) в Україні та телеканал ПЛЮСПЛЮС об'єднали зусилля для сприяння обізнаності про навколишнє середовище серед дітей та їхніх батьків, а також про сталий спосіб життя за допомогою анімаційного мультсеріалу про екологію та інших спільних освітніх продуктів у майбутньому [8].

2. ЕкоДія як основне інформаційне джерело екологічної просвіти. Центр екологічних ініціатив "Екодія" грає важливу роль у збереженні довкілля та підвищенні екологічної свідомості. Як громадська організація, вона об'єднує експертів та активістів навколо спільної мети - впливу на прийняття рішень з питань екології [9]. Ключові аспекти діяльності центру:

а. "Екодія" залучає експертів з різних галузей екології, щоб надавати обґрунтовані поради та рекомендації з питань збереження довкілля.

б. Центр активно мобілізує громадськість до дії, організовуючи різноманітні заходи, кампанії та акції, спрямовані на розвиток екологічно свідомого способу життя та вплив на прийняття рішень.

с. "Екодія" здійснює просвітницьку діяльність, проводить освітні заходи, семінари, тренінги та виступи, щоб підвищувати рівень екологічної освіти серед громадян.

d. Організація активно виступає в ролі лобіста та адвоката екологічних питань перед урядовими та недержавними структурами з метою впливу на прийняття ефективних екологічних політик та законодавства.

e. "Екодія" здійснює наукові дослідження та аналіз екологічних проблем, що дозволяє надавати обґрунтовані рекомендації для вирішення актуальних екологічних питань.

f. Центр активно співпрацює з іншими громадськими організаціями, активістськими групами та громадськими ініціативами для спільного досягнення цілей збереження довкілля.

3. Ще одним прикладом успішної екологічної просвіти за допомогою медіа є Дія Освіта та їх серіали. “Одна планета: 11 кроків назустріч довкіллю” – це освітній серіал Міністерства цифрової трансформації України за підтримки Danone Ukraine (Данон в Україні) у співпраці з науково-популярним медіа «Куншт» про наслідки, які принесе зміна клімату, і що можна зробити, щоб врятувати планету [10] (Рис. 3.16).

4.

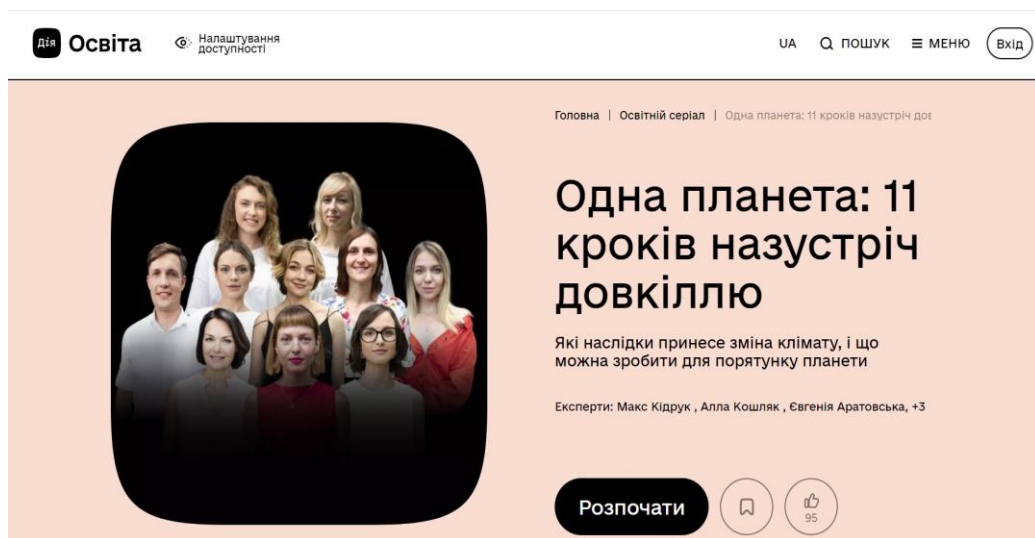

Рис. 3.16 Серіал Міністерства цифрової трансформації України за підтримки Danone Ukraine (Данон в Україні) у співпраці з науково-популярним медіа «Куншт»

Ключові аспекти цього освітнього серіалу:

1. Серіал розкриває актуальні та важливі питання зміни клімату та її наслідків, сприяючи поширенню екологічної освіти серед глядачів.

2. Успішне співробітництво з такими компаніями, як Danone Ukraine, дозволяє привертати увагу до екологічних проблем та спільно знаходити шляхи їх вирішення.

3. Серіал не лише інформує глядачів про проблеми, а й пропонує конкретні дії та рішення, які може прийняти кожен для збереження планети.

4. Серіал надихає глядачів до активної участі в розв'язанні екологічних проблем, роблячи акцент на тому, що кожен може внести свій вклад у збереження природи.

У цілому, "Одна планета: 11 кроків назустріч довкіллю" є яскравим прикладом успішного використання медіа для екологічної просвіти та мобілізації громадськості для дій.

На основі висновків блоку "Соціальні мережі та екологічна освіта" можна запропонувати такі рекомендації та пропозиції:

1. Розширення присутності екологічних ресурсів у соціальних мережах. Важливо активно розвивати та підтримувати спеціалізовані сторінки, групи та спільноти, які надають корисну та достовірну інформацію з екологічних питань (Рис. 3.17).

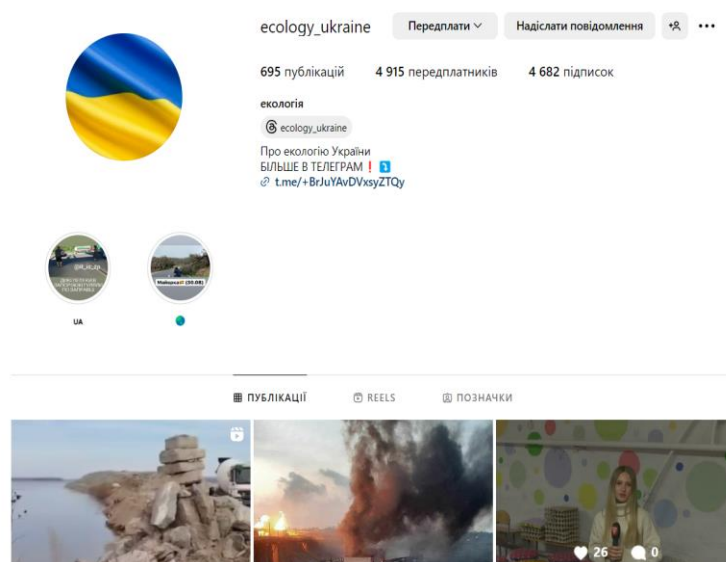

Рис. 3.16 Інстаграм-сторінка про екологічну ситуацію в Україні, зелені технології та урбаністику

2. Створення інтерактивних форматів. Рекомендується розробляти інтерактивні контент-формати, такі як опитування, голосування, челенджі, які сприяють залученню аудиторії та активній участі у розгляді екологічних питань.

3. Підтримка спільної діяльності. Важливо створювати умови для обміну досвідом та підтримки серед користувачів соціальних мереж у впровадженні еко-ініціатив та участі в екологічних заходах (Рис. 3.3.4).

Рис. 3.17 Флешмоб “Розірвати стосунки із пластиковим пакетом”. Фото [facebook.com/abramovskyy.roman](https://www.facebook.com/abramovskyy.roman)

4. Співпраця з впливовими особистостями та брендами. Важливо використовувати потенціал впливових особистостей та брендів для поширення екологічних ініціатив та сприяння формуванню еко-свідомого споживання.

Ці рекомендації спрямовані на активізацію ролі соціальних мереж у популяризації екологічної освіти та сприянню позитивним змінам у поведінці з метою збереження навколишнього середовища.

На основі висновків блоку "Ігри та екологічна освіта" були запропоновані наступні рекомендації та пропозиції:

1. Оскільки респонденти виявили інтерес до різних аспектів екології, важливо розробляти ігри, які відображатимуть цей широкий спектр тем. Різноманітність ігор забезпечує більш широку аудиторію та зробить екологічну освіту цікавою та доступнішою (Рис. 3.18).

Рис. 3.18 20 неймовірних екологічних ігор останнього десятиліття

2. Багато пропозицій стосувалися використання ігор у шкільній освіті та вихованні дітей. Це може бути важливим засобом для залучення молодого покоління до екологічної діяльності та формування їхньої екологічної свідомості з ранніх років.

3. Розробники ігор, педагоги та екологи повинні співпрацювати для створення цільових, цікавих та педагогічно ефективних ігор. Така співпраця дозволить створити ефективні інструменти для підвищення екологічної свідомості та мобілізації суспільства у боротьбі за збереження довкілля (Рис. 3.19).

Рис. 3.19 Робота з водою від Central Coast Council і Chaos Theory (2020)

4. Розробники ігор повинні постійно оновлювати та адаптувати свої продукти до змін в суспільних потребах та нових викликів у галузі екології.

Ці рекомендації можуть посприяти для подальшого розвитку використання ігор у екологічній просвіті серед різних верств населення.

Враховуючи отримані результати опитування з блоку "Науково-популярна література та екологічна освіта" можна сформулювати декілька пропозицій та рекомендацій:

1. Рекомендується активно рекламувати існуючу науково-популярної літератури та видавництва серед громадськості, особливо серед вчителів, батьків та інших осіб, які працюють з дітьми. Це може бути зроблено за допомогою рекламних кампаній, соціальних мереж та співпраці з освітніми закладами.

2. Залучати більше уваги до розвитку якості науково-популярної літератури, зокрема щодо перегляду та удосконалення мови, ілюстрацій та структури, щоб зробити ці видання більш привабливими та зрозумілими для аудиторії.

3. Потрібно активно поширювати інформацію про позитивний вплив такої літератури на свідомість та поведінку людей. Це може бути зроблено через медіа, конференції, семінари та інші формати подій.

4. Здійснювати постійний моніторинг і оцінку якості та доступності науково-популярної літератури на екологічну тематику з метою постійного вдосконалення та адаптації до потреб аудиторії.

Видавництво "Бородатий Тамарин" може бути чудовим прикладом якісного нонфікшену для поширення екологічної просвіти. У видавництва є серія "Самотній Джордж" тематикою якої є біосфера та науки про Землю [11]. На даний момент видані такі книги як "Динозаври. Новий погляд" Майкла Бентона, "Палюче тепло вб'є нас найперше" Джеффа Гуделла та "У пошуках надії" Джейн Гудолл (Рис. 3.3.7).

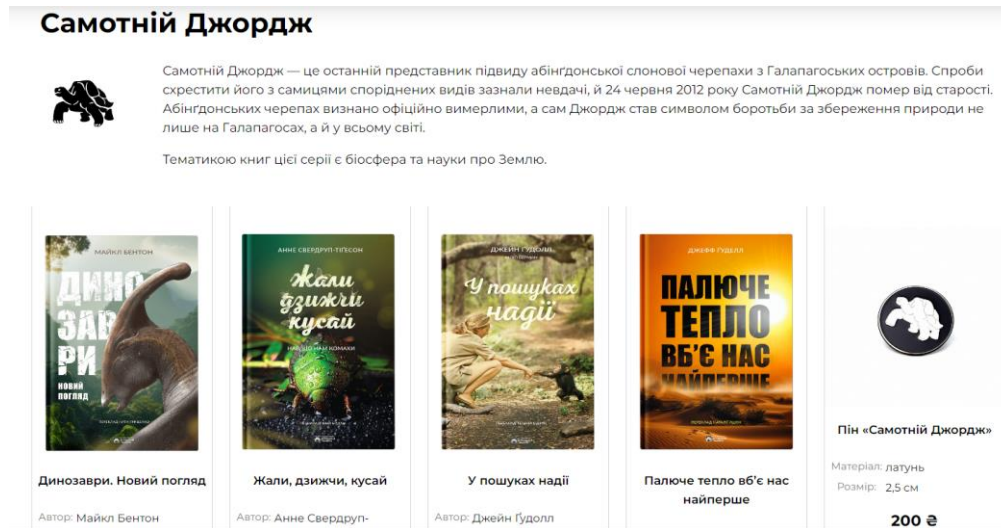

Рис. 3.20 Сайт видавництва "Бородатий Тамарин"

Важливою рисою серії є зрозуміла мова та доступність для широкого кола читачів. Це дозволяє привернути увагу не лише фахівців, а й загальної громадськості. Кожна книга ставить перед собою важливі екологічні проблеми та стимулює читачів думати про вплив людини на природне середовище та можливі шляхи подолання цих проблем.

ВИСНОВКИ

1. Більшість респондентів вважають соціальні мережі та медіа основними джерелами інформації про екологію, що свідчить про значення онлайн-ресурсів у поширенні екологічної інформації та необхідність активної присутності екологічної тематики в цих платформах.

2. Використання ігор у екологічній освіті виявилось надзвичайно перспективним засобом. Результати опитувань та пропозиції респондентів підтверджують великий потенціал ігор у приверненні уваги до різних аспектів екології, починаючи від поводження з відходами до зміни клімату.

3. Науково-популярна література виявилася найменш ефективним та популярним методом поширення екопросвіти серед населення. Респонденти відзначили важливість цієї літератури для підвищення екологічної свідомості, але більшість не мають інформації про українські видавництва, які її випускають, що вказує на потребу у популяризації таких видань.

4. Усі пропозиції та рекомендації в кваліфікаційній роботі, були розроблені з урахуванням відповідей та побажань респондентів. Вони мають на меті зацікавити громадськість до екологічних питань та полегшити екопросвіту через різних груп населення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дідюк А. В. ЕКОЛОГІЧНА ОСВІТА: ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ. *Матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції «Трансформація фінансової системи України: тенденції та перспективи розвитку»*. 2021. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/10670/1/zbirnyk-tez-25-11-21-99-100.pdf> (дата звернення: 08.03.2024).
2. Бондар О. І., Барановська В. Є., Єресько О. В. та ін. Екологічна освіта для сталого розвитку у запитаннях та відповідях : науково-методичний посібник для вчителів / за ред. О. І. Бондаря. – Херсон : Грінь Д.С., 2015. – 228 с. URL: <https://dea.edu.ua/img/source/24122015.pdf> (дата звернення: 08.03.2024).
3. Концепція екологічної освіти України. Затверджена рішенням Колегії Міністерства освіти і науки України, протокол № 13/6-19 від 20.12.2001 року.
4. Petsch, Megan, "How Do Non-Formal Environmental Education Experiences Shape Pro-Environmental Behavior". 2019. Environmental Studies Undergraduate Student Theses. 246. URL: https://digitalcommons.unl.edu/envstudtheses/246/?utm_source=digitalcommons.unl.edu%2Fenvstudtheses%2F246&utm_medium=PDF&utm_campaign=PDFCoverPages (date of access: 08.03.2024).
5. Актуальні напрями розвитку екологічної освіти в Україні. Одеська національна наукова бібліотека. URL: https://odnb.odessa.ua/view_post.php?id=4111 (дата звернення: 15.03.2024).
6. Акція «Посади дерево за себе та за свого друга, який поліг за Україну». ЗПО «Центр туризму і краєзнавства учнівської молоді» Нетішинської міської ради. 2022. URL: <http://osvita.adm-km.gov.ua/?p=4708> (дата звернення: 17.03.2024).
7. Ю. В. Кулик. Теорія і практика конкретних соціологічних досліджень. 2021. URL: <http://nkkep.com/wp-content/uploads/2020/11/P-31P-32-Sots-25.11.pdf> (дата звернення: 26.03.2024).

8. ПРООН і телеканал ПЛЮСПЛЮС об'єднуються, щоб сприяти сталому розвитку, використанню чистої енергії та турботі про довкілля. 2024. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/press-releases/proon-i-telekanal-plyusplyus-obyednuyutsya-shchob-spryyaty-stalomu-rozvytku-vykorystannyu-chystoyi-enerhiyi-ta-turboti-pro> (дата звернення: 18.04.2024).
9. Центр екологічних ініціатив "Екодія". 2024. URL: <https://ecoaction.org.ua/> (дата звернення: 18.04.2024).
10. Освітні серіали. Одна планета: 11 кроків назустріч довкіллю. URL: <https://osvita.diia.gov.ua/courses/11-steps-towards-the-environment> (дата звернення: 18.04.2024).
11. Видавництво "Бородатий тамарин". URL: <https://tamarinbooks.com/#> (дата звернення: 27.04.2024).